

Οι τεχνικές αυτοάμυνας ως μέσο αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΒΟΥΡΔΑΚΟΥ

Διδάκτορας Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Περίληψη

Η βία με όλες τις σύγχρονες μορφές της (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική) είναι διάχυτη στις σύγχρονες κοινωνίες. Μια έκφραση της, ιδιαίτερα ειδικής και δύσκολη να ελεγχθεί, είναι το bullying, η βία κατά παιδιών και εφήβων στο σχολείο ή και στο δρόμο. Παιδιά ανυπεράσπιστα γίνονται θύματα άλλων παιδιών ή και ομάδων με ολέθριες συνέπειες γι' αυτά. Οι δάσκαλοι και καθηγητές είναι σαφές ότι δεν μπορούν ούτε έχουν επιμορφωθεί για να αντιμετωπίσουν παρόμοιες καταστάσεις. Μια ενδιαφέρουσα λύση είναι να διδαχτούν τα παιδιά την αυτοάμυνα και τις βασικές πολεμικές τέχνες για καθαρά αμυντικούς λόγους. Αυτό θα συμβάλει στην αύξηση της αυτοπεποίθησης τους και μπορεί να δράσει ως κατεξοχήν προληπτικό μέτρο για αγόρια και κορίτσια. Προϋποθέτει επίσης την κατάλληλη επιμόρφωση ειδικών δασκάλων που θα γίνεται υπό την εποπτεία ατόμου που θα γνωρίζει τις πολεμικές τέχνες, αλλά και θα έχει γνώσεις εγκληματολογίας που θα του επιτρέψουν να καθορίσει και οριοθετήσει το μέτρο αυτό ως άμυνα και πρόληψη του εκφοβισμού και της κακοποίησης, χωρίς να υπερβαίνει τα όρια της επίθεσης του θύτη, και με αυτό τον τρόπο να μετατρέπεται το θύμα σε θύτη και κατ' επέκταση σε κατηγορούμενο.

1. Πολεμικές τέχνες και αυτοάμυνα

Οι πολεμικές τέχνες αποτελούν σημαντικό κομμάτι της καθημερινότητας των νέων. Είναι τέχνη η οποία δίνει πρακτικές γνώσεις και συγχρόνως αποτελεί

«τροφή» για το πνεύμα και τη ψυχή των ανθρώπων. Το ήθος, η ευγένεια, η πειθαρχία, η υπομονή, η αυτοπεποίθηση και η δίκαιη κρίση, με την παράλληλη εκπαίδευση για τη διαχείριση του θυμού, είναι αγαθά που προσφέρονται απλόχερα από τους δασκάλους των πολεμικών τεχνών. Σκοπός της τέχνης είναι να σμιλέψει προσωπικότητες με αξιοπρέπεια, προσπαθώντας να «πολεμήσουν» τα ελαττώματα του εαυτού τους και όχι τους άλλους. Η αρμονία και η ισορροπία του μυαλού με το σώμα είναι το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης στην τέχνη. Οι μεγάλοι δάσκαλοι δεν έπαψαν να επαναλαμβάνουν ότι η κυριαρχία στην τέχνη, είναι η νίκη δίχως μάχη. Θεωρούσαν ότι οι πολεμικές τέχνες δεν πρέπει να υπηρετούν το κακό και τη βία,⁴⁷⁰ αλλά να προστατεύουν τη ζωή. Στην Ανατολή τις χρησιμοποιούσαν μόνο σε εμπόλεμες καταστάσεις⁴⁷¹ και για αυτοάμυνα. Η πραγματική αποτελεσματικότητα βρίσκεται στην αποθάρρυνση ή στη συμφιλίωση με τον αντίπαλο. Η ανωτερότητα έχει να κάνει με την πνευματική καλλιέργεια και τη μόρφωση, γι αυτό και οι πολεμικές τέχνες διδάσκονται στα υψηλά κοινωνικά στρώματα μαζί με την ξιφασκία και την ποίηση.⁴⁷² Η νίκη δίχως μάχη είναι ο υπέρτατος σκοπός. Ένας απαίδευτος άνθρωπος θα τραβήξει το σπαθί του αν αισθανθεί ότι έχει προσβληθεί και θα διακινδυνεύσει τη ζωή του και των άλλων. Ένας μορφωμένος άνθρωπος δεν θα χάσει τη ψυχραιμία του και δεν θα χρησιμοποιήσει το σπαθί ή το χέρι του. Όποιος δεν κυριαρχεί τον εαυτό του και δεν τον ελέγχει, περνά εύκολα στη βία, και αυτό δεν είναι σοφό. Η διατήρηση της ηρεμίας και της πειθαρχίας είναι εσωτερική δύναμη. Όταν ένας άνθρωπος δεν έχει τίποτα άλλο εκτός από το σώμα και τα άκρα του για να υπερασπισθεί τον εαυτό του, τότε αμύνεται με πολεμικές τέχνες. Υπάρχουν τεχνικές που εκμεταλλεύονται τη οργή και τη δύναμη του αντιπάλου, αποφυγές με το σώμα, ανατροπές, λακτίσματα, χτυπήματα με τα άνω και τα κάτω άκρα, και χρησιμοποιούνται για αυτοάμυνα.

Οι προπονητές-δάσκαλοι των πολεμικών τεχνών καλούνται να διδάξουν με σοβαρότητα το συγκεκριμένο αντικείμενο τόσο ως τέχνη όσο και ως άθλημα, στα πλαίσια του «Ευ Αγωνίζεσθαι»

2. Οι πολεμικές τέχνες ως τέχνη ή ως εμπορεύσιμο προϊόν;

Στην Ελλάδα και σε όλη τη Δύση, η χρησιμότητα των πολεμικών τεχνών διαφέρει, γιατί υπάρχει διαφορετικό κοινωνικό σύστημα και κουλτούρα από αυτό της Ανατολής. Άλλες αξίες, ήθη, έθιμα και τρόπος ζωής. Οι αντιδράσεις των

470. Sun 1996.

471. McCarthy 1989, σελ. 23.

472. Maliszewski 1992, σελ. 14.

ατόμων σε αρκετές περιπτώσεις της καθημερινότητάς τους είναι νευρικές και βίαιες. Για την απόκτηση μεγάλων χρηματικών ποσών, οι αθλητές θυσιάζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τις αρχές που έχουν οι πραγματικοί πολεμιστές. Οι μάχες γίνονται σε κλουβιά με φανατικούς θεατές που φωνάζουν, απαιτώντας από τον μαχητή να δώσει τέλος στον αντίπαλο, μετατρέποντας το στάδιο σε Κολοσσαίο. Πάνω στο «ρινγκ» επικρατεί η βία και η ατελείωτη ανταλλαγή χτυπημάτων, τα οποία γίνονται υποφερτά μόνο με τη χρήση αναβολικών. Στην καπιταλιστική Δύση η τέχνη έχει στόχο τον ανταγωνισμό, το κέρδος και την οικονομική ανέλιξη, ενώ στην Ανατολή, είναι συνυφασμένη με την καλλιέργεια του πνεύματος, την αγάπη και τον σεβασμό στον άνθρωπο, την πειθαρχία, τον έλεγχο του θυμού και την ταπεινοφροσύνη. Εκφυλισμός λοιπόν των πολεμικών τεχνών, «θυσιασμένων» και αυτών στο βωμό του χρήματος.⁴⁷³

Έγκλειστος της Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού, ο Σ.Π., αναφέρει στην αφήγηση τη διαφορά διδασκαλίας των πολεμικών τεχνών: «Οι πολεμικές τέχνες έχουν θυσιαστεί στο βωμό του καπιταλισμού. Ο πιο δυνατός τρώει τον αδύνατο. Ο εργάτης δουλεύει για τον καπιταλί, για το αφεντικό...είναι το σύστημα τέτοιο! Στην Ανατολή διδάσκονται οι πολεμικές τέχνες όπως τα αγγλικά ή οποιοδήποτε άλλο μάθημα. Είναι βασικό μάθημα, γιατί ανήκει στην κουλτούρα, το κοινωνικό τους σύστημα και είναι σύμφωνο με τα έθιμά τους. Αντιθέτως στη Δύση, ο ένας κοιτάει να πατήσει τον άλλο, να νικήσει τον διπλανό με οποιοδήποτε μέσο και τρόπο. Όλα αυτά γίνονται βάσει χρημάτων. Επίκεντρο είναι η οικονομία, το δολάριο, ο καπιταλισμός. Ενώ στην Ανατολή, πρώτο ρόλο παίζει ο Θεός, η τιμή και η οικογένεια. Στη Δύση το δολάριο ενώνει λαούς και δίνει κίνητρα για μεγάλες μπίζνες».⁴⁷⁴ Άλλος περιγράφει: «Έκανα T.K.D. πήρα την μαύρη ζώνη, όμως δεν είχε αυτό το μαχητικό, το δύσκολο, το μπαμ, να ματώσεις ρε παιδάκι μου, δεν έχει επαφή με την πραγματικότητα, με τον πραγματικό τσακωμό... είναι πολύ «λάιτ». Έτσι, αποφάσισα να πάω κικ μπόξινγκ, να μάθω το αλήτικο, το βρώμικο ξύλο, να βλέπω το αίμα να κυλάει, να πιτσιλάει το αίμα στην μπλούζα, να βλέπεις τον άλλον να παραπατάει, να πέφτει, να βιδώνεται, να είναι κάτω και η πετσέτα να κάνει αέρα στο ματωμένο πρόσωπο του.»

Ο «πολεμιστής» και ο αγώνας μετατρέπεται σε επιχείρηση, η οποία έχει κέρδη. Ο αθλητής παράγει, ο φίλαθλος-θεατής καταναλώνει⁴⁷⁵ και ο δάσκαλος εκμεταλλεύεται τον μαθητή. Ο μαχητής παράγει έργο-σκορ, γρονθοκοπώντας και λακτίζοντας, και ο θεατής ικανοποιεί τα ζωώδη ένστικτα του. Όσο περισσότερο καταπιέζεται από τους ρυθμούς της καπιταλιστικής κοινωνίας,

473. Μαράντος 1999, σελ. 221.

474. Σβουρδάκου 2003, σελ. 240.

475. Σταμίρης 1990, σελ. 67.

τόσο πιο βίαια εκτονώνεται στα στάδια, ζητωκραυγάζοντας, «διψώντας» για αίμα και εκδίκηση.

2.1 Ο ρόλος του δασκάλου

Ο δάσκαλος διαπλάθει προσωπικότητες. Αποτελεί κοινωνός ιδεών, αντιλήψεων και πεποιθήσεων. Όταν είναι κοινωνικά καταξιωμένος, με υψηλό «στάτους»,⁴⁷⁶ τότε μεταφέρει και διαιωνίζει την κουλτούρα⁴⁷⁷ της κοινωνίας στους «πολεμιστές»-αθλητές. Αν παρεκκλίνει, τότε διαβάλλει και παρασύρει. Μη μπορώντας να ακολουθήσει τις αρχές και τους κανόνες της ελληνικής κοινωνίας, προσπαθεί να αλλάξει την κοινωνική και οικονομική του τάξη με αθέμιτους και παράνομους τρόπους. Επηρεάζει και τους μαθητές, αφού οι συμβουλές και οι κατευθύνσεις που δίνει είναι ενάντια στους νόμους και τα έννομα αγαθά, με κοινό στόχο την παρανομία και τη βίαιη κουλτούρα-υποκουλτούρα της βίας.⁴⁷⁸ Αυτή η «περιέργη» συνεργασία μεταξύ πομπού και δέκτη εντός και εκτός γυμναστηρίου, στο πλαίσιο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας κάποιες φορές είναι μοιραία. Ο κρατούμενος Β.Γ. επισημαίνει:

«...ο δάσκαλος είναι πρότυπο. Το Α και το Ω για τους μαθητές. Τον κοιτούν στα μάτια και ό,τι κάνει τον μιμούνται, προσπαθούν να γίνουν ίδιοι. Στον τρόπο που μιλάει, που περπατάει, που συμπεριφέρεται. Αν καπνίζει ο δάσκαλος, θα καπνίσουν και οι μαθητές. Να, από μικρό αρχίζει να σε παρασύρει ο δάσκαλος. Αρκετοί δεν είναι ό,τι διδάσκουν και ό,τι δείχνουν. Όντως, παρασύρουν στη νύχτα και μετατρέπουν τα παιδιά σε ομάδες του υποκόσμου.»⁴⁷⁹

Ο Σ.Π. παραδέχεται ότι: «...όλα γίνονται για τα λεφτά. Ο δάσκαλος σε κοιτάει σαν πεντοχίλιορο, ή θέλει να σε χώσει στη νύχτα για να έχει καλύτερες άκρες και γνωριμίες, τι περιμένεις; Να πάει μπροστά; Έχει κατανήσει επιχείρηση και εργοστάσιο. Επιχείρηση γιατί τα παίρνουν χοντρά από τους μαθητές, εργοστάσιο γιατί παράγουν, φτιάχνουν μπράβους και νονούς! Δεν υπάρχει άμιλλα και σεβασμός. Ο δάσκαλος δεν ενδιαφέρεται να φτιάξει τον μαθητή του πρώτα σαν άνθρωπο και μετά σαν μαχητή!».^{480, 481} Οι μαθητές μιμούνται την επιθετική συμπεριφορά του δασκάλου γιατί το έχουν διδαχθεί κατά τη διάρκεια της προπόνησης: α) παρατηρούν τη συμπεριφορά του προ-

476. Σταμίρης 1994, σελ. 45.

477. Wolfgang & Ferracuti 1995, σελ. 175.

478. Σβουρδάκου 2003, σελ. 191.

479. Σβουρδάκου 2003, σελ. 156.

480. Οπ.π., σελ. 241.

481. Οπ.π., σελ. 188.

τύπου-δασκάλου και β) μιμούνται και προσπαθούν να γίνουν ίδιοι με τον δάσκαλο.⁴⁸² Κάποιες φορές, όπως αποκαλύπτεται από τις μαρτυρίες των έγκλειστων μαχητών, η «καριέρα» των μαθητών ξεκινάει εξαιτίας του δασκάλου που τους προώθησε στη νύχτα και την παρανομία, δημιουργώντας παρεκκλίνοια συμπεριφορά και παρεκκλίνουσα ταυτότητα.⁴⁸³ Κρατούμενος αποκαλύπτει: «...ο μαθητής είναι το εμπόρευμα που προσπαθούν να πουλήσουν όσο το δυνατόν πιο ακριβά... εννοείται ότι οι περισσότεροι δάσκαλοι είναι χωμένοι στη νύχτα με προσταςίες, όπλα, συμμορίες και ό,τι άλλο θες... ο δάσκαλος είναι ο συνδετικός κρίκος, έτσι ο μαθητής μπαίνει στο δρόμο που δεν έχει γυρισμό. Δεν υπάρχει σενσέι που να είναι καθαρός και αυτό γιατί όλα εξαρτώνται από το χρήμα».⁴⁸⁴

Ο Θ.Γ. παραδέχεται ότι είχε: «...γυμναστήριο με πολεμικές τέχνες, σάκους, βάρη, εκεί μαζευόμασταν και βάζαμε γάντια τα απογεύματα. Οι άντρες είναι σαν τα κοκόρια Μετά το ξύλο πηγαίναμε για καφέ και για ποτό στην παραλιακή και στα μπαράκια...πολλές γνωριμίες, και πολλοί μαθητές που ήθελαν να μάθουν πυγμαχία για να γίνουν δυνατοί...να μπορούν να ρίχνουν ξύλο και να έχουν τσαμπουκά. Οι περισσότεροι της παρέας μαζευόντουσαν στο «τζιμι» και εκεί φτιάχναμε μαχητές».⁴⁸⁵

Οι Cloward και Ohlin, στη θεωρία τους σχετικά με τα συστήματα διαφορετικών ευκαιριών, υποστηρίζουν ότι τα άτομα που ανήκουν στην κατώτερη κοινωνική τάξη, μην μπορώντας να λάβουν μέρος σε νόμιμες δραστηριότητες και λόγω έλλειψης ευκαιριών, συμμετέχουν σε παράνομες ενέργειες. Το πόσο θα δραστηριοποιηθούν εξαρτάται από τις επαφές που έχουν με άτομα του περιθωρίου, από τις ευκαιρίες που τους δίνονται κυρίως στο περιβάλλον της γειτονιάς τους, καθώς και από τα άτομα με τα οποία συναναστρέφονται. Στόχος τους να αποκτήσουν αυτά που δεν μπορούν να έχουν με νόμιμους τρόπους. Αυτή είναι η αρχή για την είσοδο στην παρανομία και την περιθωριοποίηση.⁴⁸⁶ Ο κρατούμενος στην αφήγηση του επιμένει πως: «Ο δάσκαλος είναι το κλειδί για το πέραςμα στη νύχτα. Γράψε στη διατριβή σου ότι οι δάσκαλοι των πολεμικών τεχνών προάγουν μπράβους...νόμο! Στέλνουν τους μαθητές τους σε μένα, στους άλλους που είναι είδη μπράβοι, χώνονται στα κόλπα και θέλουν να τους πάρουμε στη δουλειά, να τα κάνουμε μπραβάρια. Έτσι απο-

482. Όπ.π., σελ. 168.

483. Όπ.π., σελ. 89.

484. Βλ. Σβουρδάκου 2003, σελ. 126, Thio 2003, σελ. 166.

485. Σβουρδάκου 2003, σελ. 209.

486. Όπ.π., σελ. 19

κτούν καλές δημόσιες σχέσεις, ανεβαίνει το κασέ τους και η δύναμη τους για να βγάξουν παράνομα λεφτά, εκτός από τα λεφτά του ντότζο».⁴⁸⁷

2.2 Η ποιότητα του δασκάλου-προπονητή

Το άτομο αναζητά την κοινωνική καταξίωση, το θαυμασμό, την επιβεβαίωση από τις παρέες του και τον κοινωνικό περιγύρο. Θέλει να αναγνωριστεί και να επιβληθεί με τη συμπεριφορά του. Για κάποιους, οι ισχυρές απόψεις επιβάλλονται ευκολότερα με τη σωματική δύναμη. Η επιθετικότητα τον βοηθάει να προβληθεί. Γι' αυτό μαθαίνει πολεμικές τέχνες. Ο Wolfgang και Ferracuti, στο βιβλίο τους «Υποκουλούρα της βίας», καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο νέος άνδρας για να αναδείξει τον ανδρισμό του εκπαιδεύεται για να χρησιμοποιήσει σωματική επιθετικότητα, μαθαίνοντας να χρησιμοποιεί τις γροθιές και τις κλωτσιές του και αυτό γιατί προσπαθεί να ενισχύσει το εγώ του απέναντι στους άλλους.⁴⁸⁸ «Εγώ έχω γεννηθεί εδώ στην Αθήνα και έχω μεγαλώσει στον Άγιο Δημήτριο... Μπραχάμι. Πιτσιρίκος είμαι, όμως επειδής όπως και ο Νίκος, έτσι και γώ, δεν πατούσα σπίτι, αλλά γούσταρα να γυρνάω και ν' αλητεύω με τους κολλητούς συνέχεια και να κάνω διάφορα... για να βγάλουμε εύκολα και γρήγορα λεφτά χωρίς να κουραζόμαστε και χωρίς να χρειάζεται να ξέρουμε γράμματα που τόσο πολύ μας την έспаγε... οι υπόλοιποι από την παρρέα είχαν έρθει από την Αμερική και δεν μιλούσαν καλά τα ελληνικά... αυτοί ήταν οι αρχηγοί, όχι άδικα... ήξεραν τόσο καλά τη δουλειά, ήξεραν από όπλα, από συμφωνίες, από πολεμικές τέχνες, από τα πιο τέλεια όπλα, ο,τι έχει σχέση με παρανομία, με μαφία... ήταν όμως άντρες, μάγκες, περνούσαν μπροστά και έτρεμε η γης».

Κρατούμενος της Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού αναφέρει: «Σπάνια να βρεις δάσκαλο που να μην δουλεύει τη νύχτα... είναι το εύκολο χρήμα βλέπετε και η δύναμη που αποκτούν, βέβαια δεν σημαίνει ότι είναι σπουδαίοι... ίσα-ίσα... εγώ στη θέση τους δεν θα είχα καθαρή τη σκέψη μου... κάνουν τόσα άσχημα πράγματα... είναι βίαιοι και εφαρμόζουν τη δύναμη και την τεχνική που γνωρίζουν για να κάνουν κακό σε άλλους. Όμως δεν είναι έτσι η φιλοσοφία των πολεμικών τεχνών... εσείς το ξέρετε αυτό, έτσι δεν είναι; δεν μαθαίνεις καράτε για να χτυπάς και να ματώνεις τον άλλον... όχι μαθαίνεις για να φτιάξεις τα κακά του εαυτού σου... έτσι δίδασκαν οι πραγματικοί δάσκαλοι της ανατολής. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει αυτό... εκμεταλλεύονται το σώμα και

487. Οπ.π., σελ. 188.

488. Οπ.π., σελ. 439.

τη δύναμη της γροθιάς και γίνονται δάσκαλοι της βίας και όχι της τέχνης... το καράτε διδάσκει την αποφυγή της βίας και θέλει την ειρήνη και την ηρεμία... τώρα πως γίνεται να είσαι σε συμμορία και να έχεις ψυχική ηρεμία, αυτό δεν το έχω βρει, πώς γίνεται να μαθαίνεις το καλό την ημέρα και το βράδυ να γαζώνεις κάποιον αντίπαλο; να σπάζ μαγαζιά και να ανατινάξεις σπίτια και αυτοκίνητα και φυσικά να διακινείς πράμα...». ⁴⁸⁹

Ο καλλιεργημένος δάσκαλος πρέπει να έχει γνώσεις γενικές και ειδικές, οι οποίες θα αφορούν τις πολεμικές τέχνες, τις παρεκκλίσεις που απορρέουν από βίαιες συμπεριφορές, και συμπεριφορές που είναι αντίθετες με την επαγγελματική δεοντολογία. Επίσης, πρέπει:

α) Να ενημερώνει τους μαθητές του πότε έχουν το δικαίωμα να αμυνθούν βάσει Ποινικού Κώδικα, καθώς και τις κυρώσεις του νόμου σε περίπτωση που ασκήσουν σωματική βία σε άλλο(α) άτομο(α).

β) Να απαγορεύει ανάρμοστες συμπεριφορές, ιδιαίτερα μπροστά σε ανήλικα μέλη-αθλητές (τριες) του συλλόγου.

γ) Να επιδιώκει τη συνεργασία του συλλόγου με το σχολείο, τους γονείς και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

2.3 Οι μαθητές-αθλητές

Η εξάσκηση γίνεται σε τρία επίπεδα: το φυσικό, το ψυχολογικό και το πνευματικό. Στο φυσικό επίπεδο, το σημαντικό στοιχείο είναι η τελειοποίηση των τεχνικών αυτοάμυνας και η αποφυγή τραυματισμών. Κάθε κίνηση, κάθε τεχνική μετατρέπεται σε αντίδραση μόνον όταν χρειαστεί και αφού έχουν εξαντληθεί όλα τα περιθώρια υπομονής. Όταν δεν υπάρχει άλλος τρόπος, χρησιμοποιούνται οι πολεμικές τέχνες. Οι τεχνικές εκμεταλλεύονται τις επιθέσεις του αντιπάλου, και έχουν σκοπό την αποφυγή και όχι την εξόντωσή του. Η βίαιη αντίδραση είναι γι' αυτούς που δεν μπορούν να διατηρήσουν τη ψυχραιμία τους. Δύναμη έχει όποιος αποφεύγει τα χείριστα και όχι όποιος τα προκαλεί. Ιδρυτής και δάσκαλος πολεμικής τέχνης επισημαίνει το φαινόμενο της βίας στις πολεμικές τέχνες: «θα ήθελα να σου ζητήσω να προειδοποιήσεις τους νέους που εκπαιδεύονται στο Ντότζο (Λέι Τάι) σου, ώστε να μην κάνουν χρήση της ικανότητάς τους για παράνομους σκοπούς. Υπάρχουν τόσες πολλές συμμορίες κακοποιών στη χώρα σήμερα! Κατάλαβα ότι εξαιτίας μου, αυτές οι συμμορίες μάθαιναν πολεμικές τέχνες και το χρησιμοποιούσαν για να σακα-

489. Οπ.π., σελ. 150.

τεύουν ή ακόμα και να δολοφονούν ανθρώπους, το όνομά μου θα κηλιδωνόταν για πάντα!». ⁴⁹⁰

Έγκλειστος στον Αυλώνα αναφέρει ότι:

«Στο σχολείο, πουλούσα προστασία... και εκεί χωνόντουσαν πολλοί.

-Τι εννοείς; Πουλούσες προστασία;

-Δηλαδή μου ζητούσαν να μπω προστά επειδή τους χτυπούσαν...και γω επειδή έκανα πολύ καιρό Κικ-Μπόξινγκ ήμουν καλός αθλητής και χτυπούσα πολύ καλά. Γερή προπόνηση, ψήναμε τα καλάμια μας, χτυπούσαμε ο ένας τον άλλο και ήμουν από τους καλύτερους. Κατεβαίναμε σε αγώνες, αλλά γινότουσαν πολλές π....., λάθος ζύγιση, λάθος μέτρημα και στοιχήματα...μου την έσπασε και δεν ξανακατέβηκα.

Όμως στο σχολείο ήμουν πρώτος, είχα το πάνω χέρι και γινόταν ό,τι έλεγα εγώ, αφού είμαι δυνατός. Στην αρχή προστάτευα έτσι τους αδύνατους μαθητές που τους έδεχναν άλλοι. Όμως μετά ζητούσα λεφτά. θέλω τόσα για να μπω προστά να σε προστατεύσω... προστασία πουλούσα στους συμμαθητές μου». Η άλλη όψη των πολεμικών τεχνών είναι αυτή της βίας, και ανήλικοι τις χρησιμοποιούν για να εκβιάσουν, να επιβληθούν και να ασκήσουν σωματική βία στους συμμαθητές τους.

3. Νόμος και αυτοάμυνα

Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να προστατεύσει τη σωματική του ακεραιότητα, την ελευθερία, την τιμή και την περιουσία του. Η αυτοάμυνα χρησιμοποιείται ως τρόπος αντιμετώπισης μιας άδικης πράξης χωρίς η άμυνα να υπερβαίνει την επίθεση. ⁴⁹¹

Στο σύγγραμμα «Κορυδαλλός: «Πολεμιστές» και οργανωμένο έγκλημα» αναφέρεται η χρησιμότητα των πολεμικών τεχνών ως μέσου αυτοάμυνας. Σε μία βίαιη επίθεση η οποία έχει σκοπό να προκαλέσει σωματικές βλάβες, το εν δυνάμει θύμα μπορεί να αντιδράσει χρησιμοποιώντας τεχνικές αυτοάμυνας -αναπόσπαστο κομμάτι των πολεμικών τεχνών- χωρίς η άμυνα να υπερβαίνει τη βαρύτητα της επίθεσης του θύτη. Συγκεκριμένα, «το άρθρο 22 του Ποινικού Κώδικα δίνει τον ορισμό της άμυνας: Είναι η υπεράσπιση του ατόμου από άδικη επίθεση η οποία απευθύνεται σε αυτόν ή σε άλλον και η αναγκαία προσβολή του επιτιθέμενου. Δεν είναι άδικη η πράξη που γίνεται σε περίπτωση άμυνας.» Η παράγραφος 2 αναφέρεται : Για να έχουμε κατάσταση άμυνας θα πρέπει:

490. Φουννακόσι 1997.

491. Σβουρδάκου 2003, σελ. 82-83, Leaute 2003, σελ. 27, Ζημιανίτης 2003, σελ. 33-34.

α) Να υπάρξει ανθρώπινη πράξη η οποία θα εκθέτει σε κίνδυνο τα έννομα αγαθά.

β) Η πράξη -επίθεση- πρέπει να είναι άδικη και αυτό υφίσταται όταν η ανθρώπινη πράξη είναι ενάντια στην Πολιτεία και τους νόμους. Αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές πολεμικών τεχνών και να ενημερώνονται από τους δασκάλους τους για το τι μπορούν και τι δεν μπορούν να πράξουν βάσει του νόμου. Στα πρώτα μαθήματα διδάσκεται η αποφυγή κάθε μορφής βίας, και οι μαθητές πρέπει να ενημερώνονται για τις κυρώσεις του νόμου σε περίπτωση επίθεσης και πρόκλησης σωματικής βλάβης.⁴⁹²

3.1 Η βία και οι μορφές της

Η βία σε όλες τις μορφές της (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική) είναι διάχυτη στις σύγχρονες κοινωνίες.⁴⁹³ Με τον όρο σωματική βία εννοείται κάθε βία, από την απλή βιαιοπραγία ως και την απόλυτη σωματική βία και εξαναγκασμό κατά άτομου.

Στη σωματική ή αλλιώς απόλυτη βία (vis solute)⁴⁹⁴ υπάρχει καταδυνάστευση των σωματικών δυνάμεων του ατόμου και αποκλείει εντελώς τη θέληση του. Ψυχολογική βία ασκείται όταν ο δράστης απειλεί. Κάθε είδους ενέργεια που δημιουργεί το φόβο και έτσι εμποδίζεται η οποιαδήποτε δραστηριότητα του ατόμου ή εκθέτει σε κίνδυνο τη ζωή του, την ελευθερία, την τιμή ή την περιουσία του, εμπίπτει στην ψυχολογική βία.⁴⁹⁵

Η λεκτική βία μπορεί να υπάρξει με λόγια (απειλή), και με παραστατικές κινήσεις που έχουν ως σκοπό τη χρήση βίας. Επίσης, η ταπείνωση, ο εξευτελισμός και ο υποβιβασμός, μπορούν να προκαλέσουν ψυχολογικά προβλήματα.

Αν υπάρξει θυματοποίηση, τα προβλήματα που δημιουργούνται, πολλές φορές, είναι περισσότερα από την άσκηση σωματικής βίας.⁴⁹⁶

3.2 Η έννοια του σχολικού εκφοβισμού

Μια έκφραση της βίας, η οποία δύσκολα μπορεί να ελεγχθεί, είναι ο σχολικός εκφοβισμός (school bullying), δηλ. η βία στο σχολείο ή στο δρόμο. Το φαινόμενο

492. Όπ.π., σελ. 200.

493. Κακκαλής κ.ά. 2000, Άρθρο 167, σελ. 880-881, Αρτινοπούλου 2001.

494. Αλεξανδρής 1995, σελ. 86, Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 15.

495. Κακκαλής κ.ά. 2000, σελ. 882.

496. Αρτινοπούλου & Μαγγανάς 1996, σελ. 167-168, Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 46.

αυτό εμφανίζεται σε πολλές χώρες του κόσμου. Η βία στο σχολείο δημιουργεί ένα κλίμα φόβου και ανασφάλειας μεταξύ των μαθητών. Αποτελεί τροχοπέδη στην μάθηση, οδηγεί σε αντικοινωνικές συμπεριφορές, στιγματισμό και περιθωριοποίηση. Ο θύτης και το θύμα, είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Παιδιά που ασκούν βία (schooligans)⁴⁹⁷ έχουν υπάρξει θύματα ενδοοικογενειακής βίας και απλά αναπαράγουν τις βίαιες εικόνες. Άλλοι παράγοντες του φαινομένου μπορεί να είναι τα αισθήματα μειονεξίας από την πλευρά των θυτών, η ανάγκη επιβολής και επιβεβαίωσης. Κάποια παιδιά, μέσα από τη βία δηλώνουν την παρουσία τους, προσπαθούν να δείξουν και να αποδείξουν τη δύναμη, και την εξουσία που έχουν.

Ο στιγματισμός και η περιθωριοποίηση λόγω χρώματος, θρησκείας και σεξουαλικών επιλογών είναι βασικές παράμετροι του σχολικού εκφοβισμού. Επίσης, η δυσκολία ελέγχου των συναισθημάτων και η έλλειψη ικανότητας διαχείρισης του θυμού, μπορούν να οδηγήσουν σε βίαια περιστατικά όπως, συμπλοκές, ξυλοδαμούς, και θύματα με σωματικές ή βαριά σωματικές βλάβες. Η σύλληψη και η τιμωρία του δράστη(ών) ανήκει στους μηχανισμούς καταστολής, στηρίζεται στη θεωρία «των σπασμένων τζαμιών» (broken windows) και τη μηδενική ανοχή. Η έλλειψη επικοινωνίας, διαλόγου, αγάπης, εκτίμησης και σεβασμού, έχει ως αποτέλεσμα την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών. Παιδιά και έφηβοι ανυπεράσπιστοι γίνονται θύματα άλλων παιδιών ή και ομάδων, με ολέθριες συνέπειες για τα θύματα. Οι δάσκαλοι και οι καθηγητές ότι δεν μπορούν, ούτε έχουν επιμορφωθεί για να αντιμετωπίσουν παρόμοιες καταστάσεις. Μια ενδιαφέρουσα λύση είναι να διδάχτούν τα νέα παιδιά την αυτοάμυνα και είδη πολεμικών τεχνών, για καθαρά αμυντικούς λόγους. Αυτό θα συμβάλει στην αύξηση της αυτοπεποίθησης τους και μπορεί να δράσει ως κατεξοχήν προληπτικό μετρώ για αγόρια και κορίτσια.

Τα αγόρια είναι πιο συχνά θύτες. Ο σχολικός εκφοβισμός πραγματοποιείται σε χώρους χωρίς επίβλεψη από τους εκπαιδευτικούς, όπως η αυλή, ο διάδρομος, η τάξη κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, και οι τουαλέτες.

3.3 Οι μορφές έκφρασης σχολικού εκφοβισμού

- Ο λεκτικός εκφοβισμός ασκείται σε βάρος μαθητή(ών) είτε για την εμφάνισή του, είτε για την εθνότητα ή τις σεξουαλικές του επιλογές. Η κοροϊδία, η ειρωνεία, οι βρισιές και τα ντροπιαστικά σχόλια είναι κάποια από τα χαρακτηριστικά του λεκτικού εκφοβισμού.

497. Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 19.

- Ο κοινωνικός εκφοβισμός περιλαμβάνει τη διάδοση φημών, τα σεξουαλικά υπονοούμενα, την καταστροφή προσωπικών αντικειμένων και τη φωτογράφιση του μαθητή(τριας) με σκοπό τον χλευασμό του.

- Ο σωματικός εκφοβισμός είναι η βία που ασκείται από μαθητές σε μαθητές, με χτυπήματα, σπρωξιμάτα, κλωτσιές, σωματικές βλάβες και φτάνει ως τη σεξουαλική παρενόχληση και τον βιασμό.

Τέλος, ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός γίνεται μέσω του διαδικτύου, του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και των μηνυμάτων στο κινητό τηλέφωνο. Ο αποκλεισμός, ο στιγματισμός, η περιθωριοποίηση του θύματος από τους βίαιους -bullies- μαθητές και η σχολική αποτυχία, είναι μερικά από τα αποτελέσματα του φαινομένου.

Μία από τις ακραίες μορφές του σχολικού εκφοβισμού και αποτέλεσμα της θυματοποίησης είναι το School Shooting. Το θύμα για να γλυτώσει από τους βασανιστές του και το αδιέξοδο που βιώνει, παίρνει το νόμο στα χέρια του και εκδικείται τους θύτες. Μέσα στο σχολείο, συνήθως, επιτίθεται σε αυτούς που τον εκφοβίζουν, είτε με όπλο είτε με αιχμηρό αντικείμενο.⁴⁹⁸ Η άλλη βίαιη λύση που επιλέγει το θύμα, είναι η αυτοκτονία. (υπόθεση Βαγγέλη). Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει μέσω internet.⁴⁹⁹

4. Μέτρα πρόληψης του σχολικού εκφοβισμού και αυτοάμυνα

Σε μια κοινωνία «κινδύνων» (στο δρόμο, στο σχολείο, στο σπίτι) όπως η σημερινή, το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών εμφανίζεται ανησυχητικά αυξημένο. Δεδομένου ότι δεν μπορεί, ούτε πρέπει, να υπάρχει ένας αστυνομικός πίσω από κάθε πολίτη, χρήσιμο είναι για τον καθένα, να φροντίσει να πάρει τα απαιτούμενα μέτρα, ώστε να μη γίνει θύμα βίαιης εγκληματικής ενέργειας (πρόληψη).

Οι σωστά χρησιμοποιούμενες πολεμικές τέχνες αποτελούν ένα μέσο. Εκτός του ότι θα αυξήσουν την αυτοπεποίθηση όσων ασχολούνται με αυτές, μπορεί να είναι και ιδιαίτερα χρήσιμες έως και απαραίτητες για την απώθηση του ενδυνάμει επιτιθέμενου. Υπό έναν όμως όρο: ότι θα χρησιμοποιούνται μέσα στο πλαίσιο του νόμου. Διδάσκονται τεχνικές αυτοάμυνας -με σεβασμό στα Ανθρώπινα Δικαιώματα- ως μέσο αποφυγής και αντιμετώπισης της λεκτικής, σωματικής και ψυχολογικής βίας.

Ο σχολικός εκφοβισμός-μέσα από συνεντεύξεις μαθητών-εμφράζεται από τις ακόλουθες χαρακτηριστικές φράσεις: «Κλώτσα τον»!!!! «Χτύπα τον»!!!!

498. Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 48.

499. Cyber Crime Unit 2012.

«Υπάρχουν κλίκες στα σχολεία που γνωρίζουν πολεμικές τέχνες. Οι συγκρούσεις δεν είναι απλές... λύνουν τις διαφορές τους με βίαιο τρόπο, εντός και εκτός του σχολείου». ⁵⁰⁰

Βαρυποινίτης από τη Δικαστική Φυλακή του Κορυδαλλού, ο Ν.Χ. αφηγείται:

«Φαντάσου ότι σχολείο δεν πατούσα... μαζί με τον δίδυμο αδελφό μου γυρνούσαμε και κάναμε διάφορες αλητείες... κοπάνα από το σχολείο και κατευθείαν για τσιγάρο, από το Δημοτικό πηγαίναμε όλη η παρέα, στην οποία εγώ ήμουν αρχηγός, σε άλλα σχολεία και πουλάγαμε τσαμπουκά, ξέρεις... παίζαμε ξύλο, κλωτσιές, μπουνιές, ό,τι γνώριζα το χρησιμοποιούσα». ⁵⁰¹

Ανήλικος από το Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων του Αυλώνα παραδέχεται ότι:

«Μόνο στο σχολείο μάθαιναν για τις αποβολές που μου έριχναν καθηγητές. Μεγάλοι, αυστηροί, που για να σε ξεφορτωθούν σου ρίχνουν συνέχεια αποβολές...μεγάλοι σε ηλικία, που να καταλάβουν; Ενώ κάποιοι νεότεροι ήταν εντάξει, μας καταλάβαιναν, δεν μας πρόσβαλλαν και δεν μας έδιωχναν με τον τρόπο τους...τα παράτησα, αφού έμπαιναν μέσα και ένιωθα πολύ άσχημα... και γω και η παρέα μου. Βέβαια βαρούσαμε τους υπόλοιπους, κλωτσιές μπουνιές, τσακωνόμασταν για τα τσιγάρα, για τα γκομενάκια, ρίχναμε ξύλο σε άλλους, είχαμε αντίπαλες ομάδες... μας απέβαλλαν και τελείωσε η υπόθεση. Μετά ασχολήθηκα με τη διακίνηση και τη χρήση ναρκωτικών και το κλάμπινγκ... γυρνούσαμε και κάναμε διάφορα...από τις κλοπές, τις ληστείες και τη διακίνηση ναρκωτικών πήρα αμάξι και μηχανή! Μηχανή, όχι μηχανάκι!!! Τρελά λεφτά...κάποιες φορές, αναγκαζόμασταν να βαράμε τους ανθρώπους που κλέβαμε, γιατί μας αντιστέκονταν, μας έλεγαν πως θα φωνάξουν την αστυνομία και μεις από το φόβο μας και από την υπερένταση, το στρες και τα ναρκωτικά τους βάζαμε κάτω και τους χτυπούσαμε αλύπητα, κλωτσιές, μπουνιές, αντικείμενα κολάρο, για να μην μας καρφώσουν...ποτέ δεν με έπιασαν». ⁵⁰²

4.1 Η αυτοάμυνα ως μέτρο αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού

Ο μαθητής πρέπει να απευθύνεται στο δάσκαλο για κάθε συμπεριφορά που τον προσβάλλει. Να ενημερώνει τους γονείς του, χωρίς πανικό και φωνές. Ο διάλογος και η ενημέρωση των γονέων για την υπάρχουσα κατάσταση είναι η πρώτη αντίδραση. Το παιδί πρέπει να βρει το θάρρος και να μιλήσει. Δεν «σιωπώ», δεν «κλείνομαι» στον εαυτό μου, και δεν φοβάμαι ότι αν μιλήσω θα μου

500. Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 132.

501. Σβουρδάκου 2003, σελ. 152.

502. Μαγγανάς, κ.ά. 2008, σελ. 57.

κάνουν μεγαλύτερο κακό οι θύτες. Με αυτοπεποίθηση και με σταθερό τόνο το παιδί δείχνει ότι είναι ισχυρή προσωπικότητα και δύσκολος στόχος, αποκρούοντας λεκτικές επιθέσεις. Δεν χάνει την εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις ικανότητες του.

4.2 *Η χρήση της αυτοάμυνας σε περιπτώσεις συμπλοκής μεταξύ ανηλίκων*

Η πρώτη αντίδραση του παιδιού είναι να ενημερώσει ότι γνωρίζει πολεμικές τέχνες. Βέβαια, όταν το επεισόδιο εξελίσσεται, είναι δύσκολο να ενημερώσει και να κάνει διάλογο. Η αυτοπεποίθηση, η διατήρηση της ψυχραιμίας και του θυμού με την παράλληλη εγρήγορση για αντίδραση, προϋποθέτει πολύ καλά αντανakλαστικά και πολλές ώρες πρακτικής και θεωρητικής εξάσκησης. Δεν απαντά σε προκλητικές συμπεριφορές οι οποίες θα τον οδηγήσουν σε βίαιες συγκρούσεις, συλλήψεις, και νομικές κυρώσεις. Αν όμως η λεκτική βία μετατραπεί σε σωματική και απειλείται η σωματική του ακεραιότητα, τότε αμύνεται, χωρίς η άμυνα να υπερβαίνει την επίθεση του επιτιθέμενου. Αντιμετωπίζει με μεγάλη προσοχή αιχμηρά αντικείμενα και ειδικά το μαχαίρι. Η επίθεση με μαχαίρι αποτελεί απειλή για την ανθρώπινη ζωή. Η συμπλοκή μεταξύ νεαρών (υπό την επήρεια αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών) οδήγησε σε ανθρωποκτονία από αμέλεια: «Η μουσική, ο χώρος και ο κόσμος... ατελείωτος, χαμός, όλοι μαζί χόρευαν έντονα, χτυπούσαν το κορμί τους συνέχεια... έτσι και γω... σε κάποια φάση, ήρθε ένας νεαρός και με έσπρωξε, με έβρισε στα αγγλικά και μου επιτέθηκε χωρίς λόγο. Όταν τον ρώτησα γιατί το κάνει και τι τρέχει, δεν πήρα καμία απάντηση... άρχισε να με σπρώχνει... τσακωθήκαμε. Γροθιές, μπουνιές, ξύλο... μπήκαν στον καβγά και οι δύο παρέες. Πάρα πολλά άτομα, έδερνε ο ένας τον άλλον χωρίς αιτία. Ο 17χρονος, με έριξε κάτω... συνέχισε να με χτυπάει με τα χέρια και τα πόδια του. Εγώ στην προσπάθειά μου να αμυνθώ, πήρα ένα μπουκάλι από μπύρα, το έσπασα και με το σπασμένο μέρος του, προσπάθησα να τον χτυπήσω. Ήθελα να τον τρομάξω, να φύγει από πάνω μου, όπως θα έκανε ο καθένας στη θέση μου. Όμως, ήμουν άτυχος... το κομμένο γυαλί τον βρήκε στο λαιμό, στην αρτηρία. Άρχισαν να τρέχουν αίματα... η μπλούζα μου γέμισε αίματα. Αυτός δεν είχε καταλάβει ότι τον χτύπησα. Ήταν πιωμένος, σίγουρα θα βρισκόταν σε άλλη φάση, δε θα καταλάβαινε τι έκανε...συνέχισε να παλεύει με τους φίλους μου...και αυτοί γέμισαν αίματα».⁵⁰³

Η αντιμετώπιση αιχμηρού αντικειμένου και δη μαχαίριού είναι μία δύσκο-

503. Μαγγανάς κ.ά. 2008, όπ.π.

λη που χρειάζεται επαγγελματισμό και εξάσκηση, υπομονή και ωριμότητα. Η προσπάθεια μπλοκαρίσματος του μαχαιριού μπορεί να καταλήξει σε σοβαρό τραυματισμό του αμυνόμενου.

5. Επίλογος

Από το παρόν επισημάνθηκε η χρησιμότητα της αυτοάμυνας από όλες τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες και ειδικά από τα παιδιά, ως μέσο αποφυγής θυματοποίησης στην καθημερινότητά τους. Οι πολεμικές τέχνες και η αυτοάμυνα δεν πρέπει να συνδέονται με τη βία, αλλά με τη φιλοσοφία, το υψηλό μορφωτικό επίπεδο, και τον σεβασμό στον άνθρωπο. Η φυσική αντίδραση του ατόμου σε μία άδικη επίθεση είναι η άμυνα, η οποία όμως δεν πρέπει να υπερβαίνει τη βαρύτητα της επίθεσης, και να μετατρέψει το θύμα σε θύτη.

Ο ισχυρός και αποφασισμένος δράστης βρίσκει τις κατάλληλες συνθήκες και το αδύναμο θύμα για να εκδηλώσει την επιθετικότητά του. Επειδή η αστυνομία απουσιάζει την άτυχη στιγμή που ο πολίτης τείνει να θυματοποιηθεί και το έγκλημα να πραγματοποιηθεί, γι' αυτό και μία από τις πιο αποτελεσματικές αντιδράσεις είναι η χρήση πολεμικών τεχνών και αυτοάμυνας, χωρίς υπερβολές, άστοχες κινήσεις και υπερφίαλες συμπεριφορές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παραδείγματα επιθέσεων και τεχνικών αυτοάμυνας για την αντιμετώπισή τους (Γεωργακόπουλος 2010)

Παραθέτουμε συγκεκριμένες επιθέσεις μαθητών εντός και εκτός του σχολείου.

(Βία και Αντιβία στο χώρο του Σχολείου. Η διαμόρφωση των σχέσεων μαθητών-εκπαιδευτικών στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα. Ιωαν. Γεωργακόπουλος, 2010).

Επίθεση: Ο Θύτης προκειμένου να ασκήσει σωματική βία, αρπάζει το θύμα από τα ρούχα, στο ύψος του στέρνου. Στόχος του, να κάμψει την αντίσταση του θύματος.

Αντίδραση-Άμυνα: Η τεχνική αυτοάμυνας εκμεταλλεύεται τις αντίθετες κινήσεις στις αρθρώσεις του επιτιθέμενου. Συγκεκριμένα, το χέρι του θύματος πιέζει την άρθρωση του αγκώνα, έτσι ώστε ο θύτης να μην αντέξει την πίεση και να εγκαταλείψει την αρπαγή. Ασκείται πίεση με τον τρικέφαλο βραχιόνιο μυ⁵⁰⁴ και συγχρόνως ασκείται πίεση στον ώμο του επιτιθέμενου. Ο θύτης, από τον πόνο που νιώθει εγκαταλείπει την επίθεση και ο κορμός του κάμπτεται προς τα εμπρός. Αν συνεχιστεί η πίεση στην άρθρωση, τότε ο θύτης, μην μπορώντας να αντέξει τον πόνο, πέφτει στο έδαφος σε πρηνή θέση.

2) «Μ' έβριζε, με απειλούσε και σηκώθηκα και τον χτύπησα. Μετά ξανά έκατσα κάτω και σηκώθηκε και μου έκανε κεφαλοκλείδωμα και με βάραραγ πάνω στα κάγκελα» σελ. 232.

Επίθεση: Ο θύτης, αιφνιδιάζει το θύμα και το αρπάζει από το πίσω μέρος του σώματος, κάνοντας του κεφαλοκλείδωμα. Ασκεί υπερβολική δύναμη με σκοπό να μην προλάβει να αντιδράσει το θύμα και να προκαλέσει-εκτός από φόβο- και ασφυξία. Η απόφραξη των εξωτερικών στομιών των αεροφόρων οδών, μπορεί να προκαλέσει θάνατο «με το μηχανισμό της ασφυξίας, αφού με την απόφραξη της μύτης και του στόματος, παρεμποδίζεται άμεσα και οριστικά η αναπνευστική λειτουργία» (Ιατροδικαστική Αντ. Σ. Κουτσελίνη, Έκδοση, σελ. 140).

Είναι σημαντικό να καλλιεργήσουμε την μαχητικότητα, τη φυσική κατάσταση αλλά και τη σωστή ψυχολογία στον(ην) αμυνόμενο(η).

Αντίδραση-Άμυνα: Το θύμα χρησιμοποιεί πρώτον, ψυχραιμία, και δεύτερον προσπαθεί να αποδεσμευτεί από το κεφαλοκλείδωμα. Με την αριστερή παλάμη χτυπάει τον επιτιθέμενο στη βουβωνική χώρα. Στη συνέχεια, πραγματοποιεί απότομη στρέψη του κορμού -με άμεση συμμετοχή των άνω άκρων,

504. Δημακόπουλος 1987, σελ. 67, 91, Κουτσελίνη 2002, σελ. 140, Γεωργακόπουλος 2010, σελ. 232, Ζαγγελίδου & Λεονταρή, 2004-5.

των λοξών κοιλιακών, και των μηρών- ώστε να επέλθει η πτώση του επιτιθέμενου στο έδαφος.

Τέλος, ο αμυνόμενος (η) μπορεί να λακτίσει τον θύτη στο διάφραγμα. Οι κινήσεις γίνονται με δύναμη, ταχύτητα και αποφασιστικότητα.

3) Επίθεση: Ο θύτης με τα χέρια του σφίγγει το λαϊμό του θύματος. Η συνεχόμενη πίεση στο λαϊμό έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παροχής οξυγόνου στον εγκέφαλο. «Ανοξυγοναμία του εγκεφάλου, αποτέλεσμα της απόφραξης των αγγείων του λαϊμού, κατά την περίσφιξη του, είναι δυνατόν να επιφέρει το θάνατο» (Ιατροδικαστική Αντ. Σ. Κουτσελίνη, Ε΄ έκδοση, Παρισιάνου, 2002, σελ. 135)

Η επίθεση του θύτη έχει στόχο να προκαλέσει την ακινησία, ως και το θάνατο στο θύμα.

Αντίδραση-Άμυνα: Χτύπημα με γονατιά στις νόθες πλευρές του θύτη, αφού πρώτα έχει γίνει αρπαγή από τα ρούχα, και χτύπημα με τον αγκώνα στο κεφάλι. Η ίδια κίνηση-γονατιά-μπορεί να γίνει στο στομάχι ή στη βουβωνική χώρα του επιτιθέμενου. Τα συγκεκριμένα χτυπήματα αποδιοργανώνουν τον θύτη χωρίς να τον τραυματίσουν υπερβολικά, αν ο αμυνόμενος έχει τον αυτοέλεγχο.

Οι τεχνικές μπορούν να εφαρμοστούν και από γυναίκες.

4) Επίθεση στην τουαλέτα με σκοπό την κακοποίηση μαθήτριας.

Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Άρθρο 336 Π.Κ.:

Επίθεση με Ενέδρα: Τα χέρια του επιτιθέμενου σφίγγουν δυνατά το διάφραγμα του θύματος, ακριβώς κάτω από το στήθος. Ο θύτης θέλοντας να αιφνιδιάσει το θύμα, το αρπάζει και προσπαθεί να το μεταφέρει με τη βία σε κλειστό χώρο για να το εγκλωβίσει.

Αντίδραση-Άμυνα: Η ψυχραιμία, ο αυτοέλεγχος με την αυτόματη αντίδραση, είναι τα βασικά χαρακτηριστικά. Η αμυνόμενη προσπαθεί να ανατρέψει το θύτη με τη στρέψη του κορμού, αφού πρώτα λυγίσει ελαφρώς τα κάτω άκρα. Το πόδι του θύματος, αφού εισχωρεί στο πόδι του θύτη, γίνεται απότομη στρέψη του κορμού, και παράλληλα, η αμυνόμενη χτυπάει το δεξί χέρι του επιτιθέμενου στη ραχιαία επιφάνεια, με γροθιά. Η πτώση του αντιπάλου στο έδαφος γίνεται εφικτή, αφού έχει αποδεσμευτεί το θύμα από τα χέρια του θύτη, και η εξουδετέρωσή του μπορεί να γίνει είτε με χτύπημα στο πρόσωπο, είτε με λάκτισμα στο ύψος του διαφράγματος.

5) Επίθεση με σουγιά σε 15χρονο από τρεις συμμαθητές του.

«Τραύμα από νύσσον /τέμονον όργανο (μαχαίρια, κατσαβίδια, ψαλίδια, γυαλιά, κ.τ.λ.) Τα τραύματα αυτά ποικιλούν ανάλογα με το είδος του οργάνου που χρησιμοποιήθηκε και ανάλογα με τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε κατά την επίθεση.»

(Ελ. Ζαγγελίδου, Ρ. Λεονταρή, Ιατροδικαστική, δίσκομα, 2004-5 σελ. 52)

«Σοβαρό κρούσμα ενδοσχολικής βίας σημειώθηκε τη Δευτέρα το πρωί στο ΕΠΑΛ Κορυδαλλού, όταν 15χρονος μαθητής κατήγγειλε επίθεση με σουγιά από συμμαθητές του. Το πρωτοφανές περιστατικό συνέβη στις 10 το πρωί, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, κι ενώ στο προαύλιο βρίσκονταν περίπου 650 μαθητές. Λίγα λεπτά μετά, ο 15χρονος προσέτρεξε για βοήθεια και με αίματα στα πόδια στον εφημερεύοντα καθηγητή και κατήγγειλε ότι τρεις συμμαθητές του, εκ των οποίων οι δύο κρατώντας πτυσσόμενα μαχαίρια, τού επέτηκαν και τον τραυμάτισαν ελαφρά στα πόδια.»

Η διατήρηση της απόστασης -αν είναι εφικτό- από αυτόν που κρατάει το μαχαίρι, είναι από τις πρώτες ενέργειες του αμυνόμενου. Δεν θα δοθεί κάποια συγκεκριμένη τεχνική, λόγω της βαρύτητας της επίθεσης. Η αποφυγή αντιμετώπισης του μαχαιριού, είναι η πιο ασφαλής αντίδραση.

Βιβλιογραφία

- Αλεξανδρής, Β. (1995). Το έγκλημα της εκβίασης, Αθήνα-Κομοτηνή, Α.Ν. Σάκουλα.
- Αρτινοπούλου, Β. (2010). Βία στο σχολείο: Έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη, Αθήνα, Μεταίχιμο.
- Αρτινοπούλου, Β. (2010). Η σχολική διαμεσολάβηση, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Αρτινοπούλου, Β. & Μαγγανάς, Α. (1996). Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Γεωργακόπουλος, Ι. (2010). Βία και αντιβία στο χώρο του σχολείου. Η διαμόρφωση των σχέσεων μαθητών-εκπαιδευτικών στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα, διπλ. εργασία, Π.Μ.Σ. Η σύγχρονη εγκληματικότητα και η αντιμετώπιση της, τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Cyber Crime Unit, Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (2012). Η ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο είναι υπόθεση όλων μας, 1^ο Συνέδριο, Αθήνα, Λιβάνη.
- Δημακόπουλος, Π. (1987). Άτλας ανατομικής του ανθρώπου, μυϊκό σύστημα, Αθήνα.
- Ελληνική Ομοσπονδία ΓουΣου. Κουνγκ Φου (2016). Κώδικας Δεοντολογίας για Προπονητές και Αθλητές.
- Ζαγγελίδου, Ε. & Λεονταρή, Ρ. (2004-5). Ιατροδικαστική, δίσκομα.
- Ζημιανίτης, Δ. (2003). Ποινικός Κώδικας, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κακκαλής, Π., Κουράκης, Ν., Μαγγανάς, Α. & Φαρσεδάκης, Ι. (2000). Ποινικό Δίκαιο, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

- Κουτσελίνης, Α. (2002). Ιατροδικαστική, 5η έκδ., Αθήνα, Παρισιάνου.
- Leaute, J. Η ανθρώπινη βία, μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μαγγανάς, Α., Λάζος, Γρ. & Σβουρδάκου, Δ. (2008). Εγκληματολογία από τα κάτω, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μαράντος, Π. (1999). Εκπαίδευση και μέσα μαζικής επικοινωνίας: Η χρήση των Μ.Μ.Ε. στην εκπαίδευση, διδακτ. διατριβή, Αθήνα.
- McCarthy, P. (1989). The Bible of karate: Busishi, Tokyo, Tuttle.
- Maliszewski, M. (1992). «Meditative-religious traditions of fighting arts and martial ways», Journal of Asian Martial Arts.
- Σβουρδάκου, Δ. (2003). Κορυδαλλός: «Πολεμιστές» και οργανωμένο έγκλημα, Αθήνα, Γόρδιος.
- Σταμίρης, Γ. (1990). Κοινωνιολογία του αθλητισμού, Αθήνα, Ζήτα.
- Σταμίρης, Γ. (1994). Γενική Κοινωνιολογία, Αθήνα, Ζήτα.
- Sun, B. (1996). The lost art of war, New York, HarperCollins.
- Thio, A. (2003). Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, μτφρ. Μ. Μπαμπάτση, Χ. Τσουραμάνη (επιμ.), 4^η έκδ., Αθήνα, Έλλην.
- Φουνακόσι, Γ. (1997). Καράτε-ντο. Ο δρόμος της ζωής μου, μτφρ. Α. Λυμπερόπουλος, Αθήνα, Κέδρος.
- Wolfgang, M. & Ferracuti, F. (1995). Η υποκοουλτούρα της βίας, μτφρ. Φ. Μηλιώνη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Διαδικτυακές πηγές

Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού: www.ddp.org.gr

Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του παιδιού και του εφήβου: www.epsype.gr

Το χαμόγελο του παιδιού: www.hamogelo.gr